

Daagt Rusland het Westen uit?

We focussen ons op het conflict tussen Rusland en Ukraine. Het eigenlijke conflict gaat over Rusland (en China) enerzijds en het westen, Europa en vooral de Verenigde staten anderzijds. We worden uitgedaagd met de wereldhegemonie als inzet en Oekraïne als slachtoffer. Deze optie werk ik hieronder uit, geïnspireerd op een essay van [Robb Smith](#).

Twee kanten van de medaille

Met de inval van Rusland in de Oekraïne staan we op een keerpunt in de geschiedenis. Het is genoeg geweest: na Georgië, Tsjetsjenië en de inval in de Krim zijn de schellen van onze ogen gevallen en zien we de boosaardigheid van het hedendaagse Rusland. En dan komt daar ook nog de dreiging met kernwapens bij. Hoe voorkomen we dat een niet gecontroleerde autocraat van een nucleaire supermacht misbruik maakt van zijn macht? De afgelopen jaren hebben we onze machteloosheid gezien ten opzichte van Noord-Korea en nu komt Rusland daar nog bij.

Zeker, er is aanleiding genoeg voor een kritiek op de handelwijze van het Westen. Hebben wij de zorgen van Rusland genegeerd en zijn wij te ver opgeschoven richting Rusland met de uitbreiding van de Europese Unie en de NAVO? Is er niet een afschuwelijke geschiedenis van veroveringsdrang en poging tot vernietiging van Rusland, zoals de inval van Duitsland in de 2^e Wereldoorlog? Heeft het Westen, en de Verenigde Staten voorop, niet een geschiedenis van 20^e-eeuwse imperialisme? Heeft de Amerikaanse economie met zijn dollarhegemonie niet gedreven op, ja zelfs geprofiteerd van de rest van de wereld? Dit is allemaal waar, maar het verandert niets aan het feit dat er binnen het stelsel van onze morele waarden geen legitieme rechtvaardiging is om een soeverein land op deze wrede manier binnen te vallen.

Drie scenario's voor de boeg

Ik zie in eerste instanties drie scenario's voor de afloop van het conflict: een staatsgreep waarin Poetin wordt afgezet, een nucleaire aanval of de langdurige verovering van Oekraïne.

De sancties van het westen kunnen de Russische economie en de heersende elite zo hard raken dat de positie van Poetin onhoudbaar wordt. Het kan zijn dat Poetin wordt vervangen door iemand die minder scrupuleus is, maar die kans is klein gezien het machtige staatsveiligheidsapparaat dat Poetin ter beschikking heeft. Met het vertrek van Poetin ontstaat er echter een kans voor Rusland om een moderne, geavanceerde natie te worden.

De kans op een nucleaire aanval is klein, want Poetin weet dat een aanval met een nucleaire verwoesting tot vergelding leidt, De machteloosheid van het Westen is zichtbaar in de zestig kilometer lange stoet van tanks en artillerie op weg naar Kiev, zonder dat we de belegering van Kiev door deze overmacht kunnen voorkomen. We kunnen weinig doen omdat we niet direct ingrijpen Rusland een excuus te geven om te escaleren naar een directe oorlog met de NAVO en zelfs naar inzetten van atoomwapens. Het westen is tot nu toe verstandig genoeg om zorgvuldig de grenzen te

zoeken van de steun die aan Oekraïne wordt gegeven, ook al laten ze het Oekraïense volk daarmee vrijwel aan hun lot over. Wanneer roepen we de Russische wrede agressie echt een halt? Is dat pas na Oekraïne bij een interventie in een volgend land, in Moldavië, Georgië of de Baltische staten? Voorshands is het meest waarschijnlijk dat Rusland een langdurige oorlog in Oekraïne tegemoet gaat, waarbij ze geconfronteerd zullen worden met een hardnekkig verzet. De prijs is echter hoog, want ze zullen geïsoleerd worden door de internationale gemeenschap met een nog koudere oorlog tot gevolg dan we kenden.

Het bredere evolutionaire plaatje

Heeft Poetin de reactie van het Westen onderschat? Hij zag een decadent consument gedreven Westen, met schulden beladen, verlamd door de Corona-pandemie, een toenemende polarisatie binnen de Verenigde Staten (waar hij zelf ook aan heeft bijgedragen), de terugtrekking van de Verenigde Staten op het wereldtoneel, de verdeeldheid binnen een verzwakte NAVO en de vernedering van de Verenigde Staten na Afghanistan. Hij zag de mogelijkheid van dit moment.

En China? Het is ondenkbaar dat Poetin Oekraïne binnenviel zonder de stilzwijgende goedkeuring van China. Als de onvermijdelijke sancties zouden komen heeft hij de economische en politieke steun van China nodig. Maar er is meer. Zowel China als Rusland zagen het binnenvallen van Oekraïne als een kans om de door de VS geleide wereldorde aan te vallen, en in het bijzonder de Amerikaanse dollar als wereldwijde reservevaluta. Dit is het eigenlijke doel van de oorlog, waar Rusland jarenlang naar toe heeft gewerkt. Het conflict gaat maar deels over Oekraïne, het gaat om de hegemonie van de wereld. De Verenigde Staten hebben in die visie afgedaan als wereldmacht en Rusland en China vullen het gat op als de militaire hegemonie van de Verenigde Staten met de val van de dollar wordt ondergraven.

De inval in Oekraïne is primair gericht tegen het Westen

Rusland (en zijn stille partner China) hebben deze situatie opzettelijk opgezet, wetende en rekenend op een drastische financiële tegenaanval. Poetin zag de ineenstorting van het Westen als een existentiële zwakte die overheden zou beletten een zinvol antwoord te vinden en te organiseren. Hij heeft echter de kracht van het liberale Westen onderschat. Nog nooit in de geschiedenis van de mensheid heeft de morele verontwaardiging over de inval binnen enkele dagen in vrijwel de gehele wereld tot een pakket sancties geleid dat ongeëvenaard is en waardoor Rusland in een klap een internationale outcast is geworden.

Dit kan het einde van Poetin betekenen, maar natuurlijk verwachtte hij sancties. Hij heeft berekend dat Rusland deze sancties met de hulp van China wel zou overleven en dat het Westen zijn gas nodig zal blijven hebben. De omvang van de sancties zal hem, samen met het moedige verzet van de Oekraïners, echter hebben verrast. Maar aan de andere kant: niets op de wereld gebeurt bij toeval. Ook het Westen zal belang hebben bij dit conflict, al is dat niet gemakkelijk te zien. Zij hebben immers nu de kans Rusland met hun sancties economisch en politiek te vernietigen, dus welk spel heeft het Westen de afgelopen periode eigenlijk gespeeld? Bovendien zal een geïntegreerd Westen met zijn rijkdom en macht via vergroening in staat zijn op korte termijn een antwoord te vinden op haar

afhankelijkheid van het Russische aardgas. Ook China zal voorzichtig blijven: de wereld is haar klant en dat willen ze graag zo houden.

Een kans voor wereldtransformatie

Wat is een mogelijk strategisch antwoord op deze crisis? Het valt serieus te overwegen om de vredesmacht van de Verenigde Naties een rol te geven. Net zoals Europa in een nacht haar houding ten opzichte van de NAVO omdraaide, kunnen we er ook voor kiezen de Verenigde Naties eindelijk echte macht te geven. Als de VN een effectief opererende vredesmacht zou hebben gehad, gesteund door een protocol dat ingrijpen in een conflict tussen soevereine staten legitimeert, zou de situatie in Oekraïne er heel anders uitzien. Amerika kan hiervoor een katalysator zijn door zich terug te trekken uit zijn bevoorrechte positie. De basis voor het handelen van de VN is dan gelegen in een gemeenschappelijk waardenpatroon dat soevereine staten het recht geeft te beslissen over zijn eigen toekomst.

Het is naïef om te denken dat de wereld klaar is voor deze stap. Toch is met de inval in Oekraïne wellicht een kansrijk momentum geboren. De wereld is niet statisch, en de geschiedenis ook niet. Dus laten we blijven voelen wat de gebeurtenissen in de wereld ons doen. Het is dat voelen wat ons kan helpen de juiste weg te vinden, net zoals ons hart bij het veelgeplaagde Oekraïense volk is.

Han Bekkers/maart 2022